

NELKEN

TANZTHEATER WUPPERTAL

PINA BAUSCH

ROLLAND FESTIVAL

INHOUD

CONTENT

INFO & CREDITS 02

**NELKEN – LIEFDE IN TIJDEN VAN
ONDERDRUKKING** 04

**NELKEN – LOVE IN TIMES OF
OPPRESSION** 08

OVER DE ARTIESTEN 10
ABOUT THE ARTISTS 12

HOLLAND FESTIVAL 2016 16

WORD VRIEND
BECOME A FRIEND 18

COLOFON
COLOPHON 20

INFO

DO 16.6, VR 17.6, ZA 18.6, ZO 19.6*
THU 16.6, FRI 17.6, SAT 18.6, SUN 19.6*

aanvang starting time

20:30 8:30 pm

*15:00 *3 pm

locatie venue

Stadsschouwburg Amsterdam, Grote Zaal

duur running time

2 uur, geen pauze

2 hours, no interval

inleiding introduction

door by Fransien van der Putt

do 16.6, vr 17.6, za 18.6 - 19:45

zo 19.6 - 14:15

Thu 16.6, Fri 17.6, Sat 18.6 - 7.45 pm

Sun 19.6 - 2.15 pm

meet the artist meet the artist

vr 17.6 - na de voorstelling

Fri 17.6 - after the performance

context

wo 15.6 - 20:00 Wed 15.6 - 8 pm

Goethe Institut

Pina, Wim Wenders

za 18.6 - 14:00, zo 19.6 - 12:00

Sat 18.6 - 2 pm, Sun 19.6 - 12 pm

Chassé Dance Studios

Workshop dans Workshop dance

za 18.6 - 23:00 Sat 18.6 - 11 pm

VondelCS

Live TV-uitzending Live television broadcast

CREDITS

Nelken (Carnations)

een werk van a piece by

Pina Bausch

regie, choreografie director &

choreographer

Pina Bausch

toneelbeeld set design

Peter Pabst

kostuums costume

Marion Cito

drama-advies dramatic advice

Raimund Hoghe

samenwerking collaboration

Matthias Burkert, Hans Pop

muziek music

Franz Schubert, George Gershwin, Franz Lehár, Louis Armstrong, Sophie Tucker, Quincy Jones, Richard Tauber en anderen and others

met with

Regina Advento, Pablo Aran Gimeno, Emma Barrowman, Andrey Berezin, Michael Carter, Çağdaş Ermiş, Jonathan Fredrickson, Scott Jennings, Nayoung Kim, Eddie Martinez, Blanca Noguerol Ramírez, Breanna O'Mara, Julie Shanahan, Julie Anne Stanzak, Julian Stierle, Michael Strecker, Fernando Suels Mendoza, Tsai-Wei Tien, Anna Wehsarg, Paul White, Ophelia Young, Tsai-Chin Yu

stunts stunt men

Moritz Fischer, Bodo Haack, Jürgen Klein,
Hendrik Mohr

uitvoeringsrechten performance rights

Verlag der Autoren, Frankfurt a.M. repre-
senting Pina Bausch Foundation, Wup-
pertal

artistiek leider artistic director

Lutz Förster

repetitor rehearsal directors

Barbara Kaufmann, Dominique Mercy

technische leiding technical director

Manfred Marczewski

lichtregie lighting director

Fernando Jacon

lichtassistentie lighting assistant

Jo Verlei

geluid sound

Andreas Eisenschneider

stage manager

Andreas Deutz

podiumtechniek stage technicians

Dietrich Röder, Martin Winterscheidt

rekwisieten props

Jan Szito

kleding wardrobe

Harald Boll, Silvia Franco, Andreas Maier

balletmeester ballet master

Ed Kortlandt

shiatsu-therapie shiatsu therapist

Ludger Müller (gast *guest*)

zakelijk leider general director

Dirk Hesse

productie production

Tanztheater Wuppertal Pina Bausch

persoonlijk assistent zakelijke leiding**personal assistant to directors**

Sabine Hesseling

tourcoördinatie tour coordination

Claudia Irman

wereldpremière world premiere

Wuppertal, 30 december 1982

NELKEN – LIEFDE IN TIJDEN VAN ONDERDRUKKING

door Vincent Kouters

TO en *Nelken* in 1982 in Wuppertal in première ging, maakte Pina Bausch veel los met haar verbeelding van een verloren Arcadië. Niet in de laatste plaats vanwege het weergaloze speelveld: een vloer waaruit duizenden anjers ('Nelken' in het Duits) groeien, in evenzoveel tinten roze. De inspiratie hiervoor vonden Bausch en Peter Pabst, haar vaste decorontwerper, in de grote velden met felgekleurde tulpen die ze in Nederland hadden gezien. Tulpen veranderden in de visie van Bausch in anjers, die in de iconografie symbool staan voor de verloving. Een legendarisch toneelbeeld was geboren.

Zo'n 8.000 kunstanjers maakte Pabst. De dansers van Tanztheater Wuppertal waren genoodzaakt er omzichtig doorheen te manoeuvreren. De dansers moeten steeds rekening houden met de alomtegenwoordige aanwezigheid van de anjers.

Aanvankelijk begint de voorstelling lieflijk en ondramatisch, met pittoreske taferelen die een liefdevolle intimiteit vertonen. Langzaam wordt de spanning opgevoerd. Om het anjerveld heen verschijnen mannen met herdershonden. Ze patrouilleren en voeren onverwachte paspoortcontroles uit. Ze verzinnen vernederende opdrachten voor de dansers en creëren een algehele sfeer van onderdrukking.

Nu, ruim dertig jaar later, is dat niet anders. Pina Bausch overleed onverwacht in 2009. Nog altijd trekt haar Tanztheater Wuppertal de wereld over met een selectie van haar beste werken. *Nelken* is daar ontegenzeggelijk één van. Afgelopen maart was het nog te zien op het Adelaide Festival in Australië, en vorig jaar in Parijs en natuurlijk ook in Wuppertal, waar het zowel de vele liefhebbers van het werk als een nieuwe, nieuwsgierige generatie danskijkers naar de theaters trok. Nog altijd worden toeschouwers geraakt door Bausch' kleurrijke verbeelding van liefde in tijden van onderdrukking.

Bausch laat in *Nelken* uiteenlopende scènes en taferelen onopvallend met elkaar verglijden: dans, gesproken monologen, muziek en geritualiseerde kinderspelletjes. Op het podium staat een man in een pak tussen de anjers. Hij vertaalt de song *The Man I Love* van George Gershwin in gebarentaal, terwijl het te horen is. Deze song introduceert een leidmotief door de voorstelling. De tekst van Gershwin roept een beeld op van een droom over romantische liefde in de meeste pure vorm: twee mensen met elkaar in een huisje, verliefd, voor elkaar bestemd. Een onbereikbaar ideaal, onderstreept door het arcadische beeld van het anjerveld. In deze idyllische bloemenzee belichamen de spelers hun eigen fantasieën, dromen en angsten op de klanken van, naast Gershwin, onder

anderen Franz Schubert, Franz Lehár, Louis Armstrong, Sophie Tucker, Quincy Jones en Richard Tauber.

Maar langzaam sluipt de grauwe realiteit de voorstelling binnen. Bausch' dansers verkennen het hele spectrum van onderdrukking in een breed scala aan relaties: ouder-kind, man-vrouw en performer-publiek. *Nelken* is een ambigu en voor velerlei uitleg vatbaar kunstwerk. Het is het danstheater van Pina Bausch op zijn best. Een collage van uiteenlopende scènes vormt zich tot een emotionele structuur die openstaat voor ieders individuele invulling. *Nelken* is een tijdloos kunstwerk, dat iedereen in zijn leven een keer gezien moet hebben.

Dit wordt de dertiende keer dat het Tanztheater Wuppertal een bijdrage levert aan het Holland Festival. Het was Holland Festival-directeur Frans de Ruiter die het werk van Pina Bausch in 1978 in Nederland introduceerde. Het toen nog relatief onbekende Tanztheater Wuppertal stond dat jaar opeens op het programma met twee voorstellingen: *Komm tanz mit mir* (1977) en *Blaubart* (1977). Daarna nam de belangstelling voor haar werk in ons land snel toe. Al in 1982 organiseerde De Ruiter daarom een groot Pina Bausch-vierluik op het Holland Festival, met opvoeringen van *Das Frühlingsopfer* (1975), *Keuschheitslegende* (1979), *1980* (1980) en, heel bijzonder, de wereldpremière in Koninklijk Theater Carré van *Walzer* (1982). Ook daarna stonden er vaker voorstellingen van Bausch geprogrammeerd. *Nelken* was in 1995 ook te zien op het Holland Festival.

AKRAM KHAN OVER PINA BAUSCH

'*Nelken* was een van de eerste voorstellingen die ik zag, toen ik mij ging verdiepen in hedendaagse dans. Ik herinner me nog levendig hoe de voorstelling alle illusies wegnam die ik in mijn klassieke scholing had opgebouwd en hoe mijn nieuwsgierigheid omsloeg in onzekerheid. Bausch beheerst de kunst van het weglaten: ze schraapt alle overvloedige bagage, alle illusies en alle aanwensels waarmee de onvolkomenheden of de breekbaarheid van een stuk of een uitvoerende soms worden verdoezeld. Bausch presenteert het werk juist in zijn meest naakte, breekbare en eerlijke vorm.

Door de kwetsbaarheid van haar werk te onthullen en te huldigen, laat zij omgekeerd ook de kracht ervan zien – de kracht van de relatie tussen complexiteit en eenvoud, chaos en orde, tumult en stilte.

Zij gunt ons het besef dat de verhalen van de uitvoerenden niet heel anders zijn dan onze eigen verhalen: de geuren, de geluiden, het toneelbeeld en de emoties die zij aanbiedt, staan niet zo heel ver af van onze eigen ervaringen.

Ik geloof dat de kunst van het verhalen vertellen minder te maken heeft met de verhalen zelf en meer met de manier waarop wij ze vertellen. Voor mij is Pina Bausch een van de beste verhalenvertellers van onze tijd.'

23.6 - 25.6 *Until the Lions* van de Akram Khan Company, Westergasfabriek Gashouder

AKRAM KHAN ABOUT PINA BAUSCH

'One of the first pieces I saw when beginning to explore contemporary dance was *Nelken*. I remember vividly how it shattered all the illusions I had built up from the classical world and opened my curiosity towards uncertainty.

Bausch has a gift of stripping away all that is superficial, all excess baggage, all the illusions or ticks that are sometimes used to hide the imperfections or fragility of a piece or a performer. She, on the contrary, presents work in its most naked, fragile and honest form.

When she reveals and celebrates her work's vulnerability, conversely she shows its power – the power of the relationship between complexity and simplicity, chaos and order, noise and silence.

She grants us the realisation that the performers' stories are not so far away from our own stories; the smells, the sounds, scenery, and emotions offered to us not so far away from our own experiences.

I believe the art of storytelling is not embedded in the stories we tell, but in the way we tell them and, to me, Pina Bausch is one of the most skilful storytellers of our times.'

23.6 - 25.6, *Until the Lions* by the Akram Khan Company, Westergasfabriek Gashouder

NELKEN – LOVE IN TIMES OF OPPRESSION

by Vincent Kouters

When *Nelken* made its début in Wuppertal in 1982, Pina Bausch made a stir with her portrayal of a lost Arcadia. Not least for its spectacular stage: the floor is covered in thousands of carnations ('Nelken' in German), each in another shade of pink. Bausch and her regular set designer, Peter Pabst, were inspired by the large, brightly coloured tulip fields they had seen in the Netherlands. In Bausch's vision the tulips were transformed into carnations, the iconographic symbol for betrothal. A legendary set was born.

Pabst made some 8,000 artificial carnations. Tanztheater Wuppertal's dancers had to manoeuvre carefully between them. The dancers had to adapt the way they danced to the ubiquitous presence of the carnations.

The performance starts gently and undramatically with picturesque scenes showing loving intimacy. The tension slowly increases. Men with sheepdogs appear around the carnation field; they patrol the field and carry out unexpected passport inspections. They give the dancers humiliating assignments, and create a pervasive atmosphere of repression and oppression.

It is no different now, more than thirty years later. Pina Bausch died unexpectedly in 2009. Tanztheater Wuppertal still tours the world, performing a selection of her best works. *Nelken* is undoubtedly one of them. In March it was performed at the Adelaide Festival in Australia, as it was in Paris and Wuppertal last year, where it drew the many fans of the work as well as a new and interested generation of dance aficionados. Spectators are still touched by Bausch's colourful depiction of love in times of oppression.

Bausch discreetly merges diverse scenes in *Nelken*: dance, spoken monologues, music and ritualised children's games. A man in a suit stands on stage amongst the carnations. He translates George Gershwin's song *The Man I Love* into sign language as it is being recited. The song is a *leitmotif* in the performance. Gershwin's text conjures up the image of a dream of romantic love in its purest form: two people together in a cottage, in love, meant for each other. An unattainable ideal, underlined by the Arcadian image of the field of carnations. The players embody their

fantasies, dreams and fears in this idyllic sea of flowers to the sound of Gershwin, Franz Schubert, Franz Lehár, Louis Armstrong, Sophie Tucker, Quincy Jones, Richard Tauber and others.

Yet grim reality slowly creeps into the performances. Bausch's dancers explore the entire spectrum of oppression and suppression in a wide range of relationships: parent-child, husband-wife and performer-audience. *Nelken* is an ambiguous work of art, which can be interpreted in many different ways. It is Pina Bausch's dance theatre at its best. A collage of various scenes forms an emotional structure which is open to everyone's individual interpretation. *Nelken* is a timeless work of art everyone should see once in their life.

This is the thirteenth time Tanztheater Wuppertal is performing at the Holland Festival. It was Holland Festival's director Frans de Ruiter who introduced Bausch's work to the Netherlands in 1978. The then relatively unknown Tanztheater Wuppertal had two performances on the programme that year: *Komm tanz mit mir* (*Come dance with me*, 1977) and *Blaubart* (*Bluebeard*, 1977). After which, Dutch interest in her work rapidly increased. For this reason, De Ruiter organised a big Pina Bausch-tetralogy at the Holland Festival in 1982, with performances of *Das Frühlingsopfer* (*The Rite of Spring*, 1975), *Keuschheitslegende* (*Legend of Chastity*, 1979), 1980 (1980) and – most noteworthy of all – the world premiere *Walzer* (1982) in Royal Theatre Carré. Bausch's performances were part of the programme several other times. *Nelken* was also performed at the Holland Festival in 1995.

OVER DE ARTIESTEN

© WILFRIED KRÜGER

Op 30 juni 2009 overlijdt **Pina Bausch** onverwacht in haar woon- en werkplaats Wuppertal. De danswereld herinnert haar als een van de grootste naoorlogse dansvernieuwers. Ze laat een levend en indrukwekkend oeuvre na dat voor een groot deel nog altijd gespeeld wordt. Bij haar groep Tanztheater Wuppertal Pina Bausch inspireerde ze een hechte groep dansers en performers, die haar vaak jarenlang trouw bleven en waarmee ze heel de wereld afreisde met haar voorstellingen.

Op 14-jarige leeftijd begint Philippine Bausch, in 1940 geboren als dochter van een cafébaas, aan haar dansopleiding. Op haar achttiende vertrekt ze naar de

Juilliard School in New York. Daar ontmoet ze andere dansers en choreografen en toont ze voor het eerst haar kunnen als danseres in verschillende producties. Choreograaf Kurt Jooss vraagt Bausch twee jaar later terug te komen naar Duitsland. Na een aantal jaar intensief samenwerken, waarbij ze ook haar eerste stappen als choreograaf zet, wordt ze gevraagd de leiding over het Wuppertal Ballet over te nemen. Ze herdoopt het gezelschap in Tanztheater Wuppertal Pina Bausch en begint aan de ontwikkeling van een oeuvre dat haar naam wereldwijd op de kaart zal zetten. Ze breekt bij het grote publiek door met *Frühlingsopfer* (1975), een puur dansstuk. Geleidelijk ontwikkelt Bausch een stijl die niet enkel op choreografie en dans alleen gebaseerd is. Bausch maakt danstheater, waarin niet alleen gedanst maar ook gesproken, gezongen, gelachen en gemusiceerd wordt. In haar beste werk – waartoe in ieder geval *Café Müller* (1978), *Kontakthof* (1978) en *Nelken* (1982) behoren – keren verlangen en liefde, angst en onderdrukking en geweld en frustratie terug als vaste thema's. Filmmaker Wim Wenders maakt in 2011 de documentaire *Pina*, die wereldwijd en ook in de Nederlandse bioscopen veel belangstelling trekt.

Sinds haar dood in 2009 is de groep op zoek gegaan naar een nieuw profiel. Verschillende van Bausch' voormalige vertrouwelingen voerden de leiding over het gezelschap. Duidelijk was dat ze Tanztheater Wuppertal Pina Bausch wilden laten bestaan en op den duur ook weer nieuw werk wilden laten maken. Afgelopen september presenteerde de groep, voor het eerste sinds de dood van haar oprichter, nieuw, speciaal voor de groep gemaakt werk. Hiervoor waren drie makers van buiten de groep aangetrok-

ken, ieder met een compleet eigen stijl, waaronder de Britse Theo Clinkard en Tim Etchells en het Argentijns-Franse duo Cecilia Bengolea en François Chaignaud. Begin dit jaar werd bekend dat de groep vanaf mei 2017 met een intendant gaat werken. Onder haar leiding zal Tanztheater Wuppertal een nieuw artistiek profiel ontwikkelen, dat zowel een innovatieve koers gaat varen als het klassieke repertoire van Bausch trouw zal blijven.

Peter Pabst (1944) is een Pools-Duitse freelance decor- en kostuumontwerper, actief sinds 1979 in theater, opera, dans, film en televisie. Inmiddels heeft hij meegewerkt aan meer dan honderd theater- en filmproducties. Hij heeft gewerkt met Luc Bondy, Klaus Maria Brandauer, Udo Lindenberg, John Schaaf, Istvan Szabo, Jürgen Flimm, Robert Carsen, Chen Shi Zheng, Tancred Dorst, Andrei Serban en vele andere kunstenaars. Maar zijn belangrijkste samenwerkingspartners zijn regisseur Peter Zadek en vooral Pina Bausch en haar Tanztheater Wuppertal. In 1980 ontwerpt hij zijn eerste decor voor een voorstelling van haar: *1980 - Ein Stück von Pina Bausch*. Dit vormt het begin van een uitzonderlijke hechte samenwerking en een persoonlijke band met Bausch, die voortduurde tot haar onverwachte dood in 2009. Gedurende deze tijd ontwerpt Pabst vijftientig toneelbeelden voor haar, waaronder het legendarische anjerveld uit *Nelken*.

Marion Cito (1938) is opgeleid als danser en werkt onder andere bij de Staatsoper in Oost-Berlijn en de Städtische Oper in West-Berlijn. Ze danst in werk van onder meer George Balanchine, Kenneth McMillan, Serge Lifar, John Cranko en Antony Tudor. In 1977 sluit ze zich aan als

danser bij Tanztheater Wuppertal. De samenwerking met Pina Bausch verloopt zo prettig dat deze haar aanneemt als haar assistent. Na de dood in 1980 van de toenmalige kostuumontwerper Rolf Borzik neemt Cito zijn taken over. Ze is altijd als kostuumontwerper bij Tanztheater Wuppertal blijven werken en heeft een belangrijk aandeel gehad in de opvallende stijl van Bausch' werk.

ABOUT THE ARTISTS

Pina Bausch died unexpectedly in her home and workplace Wuppertal on 30 June 2009. The dance world remembers her as one of the greatest post-war dance innovators, who left a living and impressive body of work, a large part of which is still performed. She inspired a close group of dancers and performers in her group Tanztheater Wuppertal Pina Bausch, who often remained faithful to her for years, and with whom she travelled around the world with her performances.

Philippine Bausch, who had been born the daughter of a pub owner in 1940, started her dance training at the age of fourteen. When she was eighteen she went to the Juilliard School in New York, where she met other dancers and choreographers, and for the first time displayed her ability as a dancer in several productions. Two years later choreographer Kurt Jooss asked Bausch to return to Germany. After several years of intensive cooperation, during which she took her first steps as a choreographer, she was appointed director of the Wuppertal Ballet. She renamed the company Tanztheater Wuppertal Pina Bausch, and started developing a body of work that would put her name on the map worldwide. She became known to the general public with *Frühlingsopfer* (1975), which consisted solely of dance. Bausch gradually developed a style that was not only based on choreography and dance. She made dance theatre, which consisted of dance as well as speaking, singing, laughing and music making. In her best work – which certainly includes *Café Müller* (1978), *Kontakthof* (1978) and

Nelken (1982) – longing and love, fear and oppression, and violence and frustration are reoccurring themes. Filmmaker Wim Wenders made the documentary *Pina* in 2011, which attracted a great deal of interest worldwide, as well as in Dutch cinemas.

The company has been searching for a new profile since her death in 2009. Several of Bausch's former confidants have since been in charge of the company. It was clear they wanted Tanztheater Wuppertal Pina Bausch to continue and to eventually let others produce new work. For the first time since the death of its founder, the company presented new work last September, which had been especially commissioned for it. This involved recruiting four external choreographers, each with their own style, including the British Theo Clinkard and Tim Etchells and the Argentine-French duo Cecilia Bengolea and François Chaignaud. Earlier this year the company announced it was going to work with an intendant from May 2017. Tanztheater Wuppertal will develop a new artistic profile under her leadership, which will be both innovative and remain faithful to Bausch's classical repertoire.

Peter Pabst (1944) is a Polish-German freelance set and costume designer, who has been working in theatre, opera, dance, film and television since 1979. He has worked on more than a hundred theatre and film productions, and has worked with Luc Bondy, Klaus Maria Brandauer, Udo Lindenberg, John Schaaf, Istvan Szabo, Jürgen Flimm, Robert Carsen, Chen Shi Zheng, Tancred Dorst, Andrei Serban and many other artists. His most important partners are theatre and film director Peter Zadek and especially Pina

Bausch and Tanztheater Wuppertal. He designed his first décor for a performance of hers in 1980: *1980 – Ein Stück von Pina Bausch* (1980 – *A Piece by Pina Bausch*). This marked the beginning of an exceptionally close collaboration and personal connection with Bausch, which continued up to her untimely death in 2009. In this period Pabst designed twenty-five sets for her, including the legendary field of carnations for *Nelken*.

Marion Cito (1938) was trained as a dancer and worked at the State Opera in East Berlin and the Städtische Oper in West Berlin. She has danced in works by George Balanchine, Kenneth McMillan, Serge Lifar, John Cranko and Antony Tudor. She joined Tanztheater Wuppertal in 1977. Her collaboration with Pina Bausch was so successful that Bausch employed Cito as her assistant. After costume designer Rolf Borzik's death in 1980, Cito took over his role. She has remained a costume designer for Tanztheater Wuppertal ever since, and has played an important part in the distinctive style of Bausch's work.

internationaal
podiumkunsten
amsterdam

4 – 26 juni 2016
download de
app van het festival

HOLLAND FESTIVAL

VRIENDEN

Het Holland Festival heeft het getroffen – met Vrienden die zich betrokken voelen bij kunst, die het werk van artiesten van wereldklasse willen volgen en die het festival steunen in de ambitie om nieuw werk te blijven presenteren, initiëren of (co)produceren. Vrienden vormen het hart van het festival en hun genereuze steun helpt om elk jaar een toonaangevend programma te maken. Het verheugt ons dat we u deze voorstelling mede dankzij de Vrienden van het Holland Festival kunnen tonen.

**Ruth Mackenzie en Annet Lekkerkerker,
directie Holland Festival**

FRIENDS

The Holland Festival is lucky – with Friends who are passionate about art, welcoming to our world class artists, ambitious to help the festival to present, commission and (co)-produce brilliant new work. Friends are the heart of the festival and their generous support helps the festival to create an exciting programme each year. We are delighted to be able to present this performance with support from the Friends of the Holland Festival.

**Ruth Mackenzie and Annet Lekkerkerker
board Holland Festival**

HOLLAND FESTIVAL 2016

directie

Ruth Mackenzie, *artistiek directeur*
Annet Lekkerkerker, *zakelijk directeur*

raad van toezicht

Martijn Sanders, *voorzitter*
Gert-Jan van den Bergh
Mavis Carrilho
Ben Noteboom
Tom de Swaan

Het programma van het Holland Festival kan alleen tot stand komen door subsidies, bijdragen van sponsors en fondsen en door de gewaardeerde steun van u, ons publiek.

hoofdbegunstiger

Fonds 21

subsiënten

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Gemeente Amsterdam

fondsen, sponsors en instellingen

Stichting Ammodo, Rabobank Amsterdam, Stichting Dioraphte, VSBfonds, Hotel Casa400, Turing Foundation, Ernst von Siemens Music Foundation, Fonds Podiumkunsten, Bloomberg, Kempen & Co, European Cultural Foundation, Prins Bernhard Cultuurfonds, Brook Foundation, Westergasfabriek/MeyerBergman, Clifford Chance LLP, Pro Helvetia, WeTransfer, Automobielbedrijf Van Vloten, Goethe-Institut, Lloyd Hotel, Stichting Betrokkenen Stedelijke

Vernieuwing, Het Kersjesfonds, Volkshotel, Amerikaanse Ambassade Den Haag, Institut Français des Pays-Bas, Ambassade van Frankrijk in Nederland, Hofsteestichting

HF Business

Beam Systems, De Nederlandsche Bank N.V., DoubleTree by Hilton, G&S Vastgoed, ING Groep, Loyens & Loeff, Ten Have Change Management, WPG Uitgevers B.V.

mediapartners

NTR, VPRO

board of governors

De genereuze, meerjarige verbintenis van de Governors is van groot belang voor de internationale programmering van het Holland Festival en met name voor het aangaan van internationale coproducties.

G.J. van den Bergh en C. van den Bergh-Raat, Bernard en Ineke Dijkhuizen, Angela en Leendert van Driel, Jeroen Fleming, P. Gerla, H.J. ten Have en G.C. de Rooij, J. Kat en B. Johnson, Ton en Maya Meijer-Bergmans, Françoise van Rappard-Wanninkhof, M. Sanders, A.N. Stoop en S. Hazelhoff, Tom de Swaan, Elise Wessels-van Houdt, H. Wolfert en M. Brinkman

Governors die anoniem wensen te blijven.

hartsvrienden

R.F. van den Bergh, Kommer en Josien Damen, Sabine van Delft-Vroom, Huub A. Doek, J. Fleury, Tex Gunning, V. Halberstadt, Wendy van Ierschoot, Isaïc en Francien Kalisvaart, Giovanna Kampouri Monnas, Luuk H. Karsten, Frans en Willeke Koffrie, Kristine Kohlstrand,

Joost en Marcelle Kuiper, Monique Laenen en Titus Darley, Cees Lafeber, Sijbolt Noorda en Mieke van der Weij, Ben Noteboom, Robert Jan en Mélanie van Ogtrop-Quintes, Marsha Plotnitsky, Pim en Antoinette Polak, Anthony en Melanie Ruys, Patty Voorsmit

beschermers

Lodewijk Baljon en Ineke Hellingman, Irma Boom en Julius Vermeulen, S. Brada, Frans en Dorry Cladder-van Haersolte, J. Docter en E. van Luijk, L. Dommering-van Rongen, E. Granpré Moliere, M. Grotenhuis, E. Horlings, J. Houwert, R. Katwijk, R. Kupers en H. van Eeghen, J. Lauret, A. van der Linden-Taverne, F. Mulder, Adriaan en Glenda Nühn-Morris G. van Oenen, H. Pinkster, H. Sauerwein, R. van Schaik en W. Rutten, K. Tschennett, Wolbert en Barbara Vroom, P. Wakkie, A. van Wassenaer, O.L.O. en Tineke de Witt Wijnen-Jansen Schoonhoven

begunstigers

A. van de Beek en S. van Basten Batenburg, E. Blankenburg, Co Bleeker, A. Boelee, Wim Boerman, K. de Bok, Jan Bouws, E. Bracht, W.L.J. Bröcker, G. Bromberger, Rachel van der Brug, D. de Bruijn, M. Daamen, J. Dekker, M.H. Dijkgraaf, M. Doorman, Chr. van Eeghen, J. van der Ende, Ch. Engeler, E. Eshuis, E. de Graaff Van Meeteren, F. Grimmelikhuisen, D. Grobbee, Annelies Heidstra en Renze Hasper, J. Hennephof, G. van Heteren, L. van Heteren, B. van Heugten, S. Hodes, Herma Hofmeijer, J. Hopman, E. Hummelen, Yolanda Jansen, P. Jochems, Jan de Kater, J. Keukens, P. Krom, A. Ladan, M. Le Poole, M. Leenaers, K. Leering, T. Liefwaard, A. Ligeon, T. Lodder, Ken Mackenzie, A. Man, D. van der Meer,

E. van der Meer-Blok, A. de Meijere, E. Merkx, Jaap Mulders, H. Nagtegaal, La Nube, Kay Bing Oen, P.M. Op de Coul, E. Overkamp en A. Verhoog, P. Price, F. Racké, H. Ramaker, S. van de Ree, Wessel Reinink, L. Remarque-van Toorn, Thecla Renders, M. Roozen, G. Scheepvaart, A. Schneider, H. Schnitzler, G. Scholten, E. Schreve-Brinkman, Steven Schuit, P. Smit, G. Smits, I. Snelleman, A. Sonnen, K. Spanjer, W. Sorgdrager en J.F.F. Lekkerkerker, C. Teulings, H. Tjeenk Willink, A. Tjoa, Y. Tomberg, H. van der Veen, M.T.F. Vencken, R. Verhoeff, R. Vogelenzang, F. Vollemans, M.M. de Vos van Steenwijk, A. Vreugdenhil, A. Wertheim, M. Willekens, M. van Wulfften Palthe, M. Yazdanbakhsh, P. van der Zant, M.J. Zomer, P. van Zwieten en N. Aarnink

jonge begunstigers

Kai Ament, Helene Bakker, Aram Balian, Ilonka van den Bercken, Maarten Biermans, Jasper Bode, Quirijn Bongaerts, Maarten van Boven, Rolf Coppens, Tessa Cramer, Matthijs Geneste, Susan Gloudemans, Jolanda de Groot, Marte Guldemon, Pieter Guldemon, Nynke de Haan, Hagar Heijmans, Hannah Huber, Jort van Jaarsveld, Daan de Jong, Judith Lekkerkerker, Pieter van der Meché, Frans Muller, Boris van Overbeeke, Menzo Reinders, Gijs Schunselaar, Farid Tabarki, David van Traa, Frank Uffen, Helena Verhagen, Merijn van der Vlies, Danny de Vries, Marian van Zijll Langhout

liefhebbers

Alle 679 Liefhebbers.

Vrienden die anoniem wensen te blijven.

WORD VRIEND

Het Holland Festival heeft ook uw steun nodig: word Vriend!

Als Vriend draagt u actief bij aan de bloei van het Holland Festival.

Liefhebber - vanaf € 55 per jaar
U ontvangt dit programmaboek gratis, u heeft voorrang bij de kaartverkoop en u krijgt korting op tickets.

Begunstiger - vanaf € 250 per jaar (of € 21 per maand)
Uw bijdrage komt rechtstreeks ten goede aan de internationale programmering van het Holland Festival. Als Begunstiger heeft u recht op vrijkaarten en andere aantrekkelijke privileges.

Jonge begunstiger - vanaf € 250 per jaar (of € 21 per maand)
Ontvang dezelfde privileges als de Begunstigers én neem deel aan een speciaal programma waarin je elkaar ontmoet en voorstellingen geselecteerd zijn die je niet mag missen.

Beschermmer - vanaf € 1.500 per jaar (of € 125 per maand)
Als dank voor uw aanzienlijke bijdrage aan de internationale programmering van het Holland Festival ontvangt u een uitnodiging voor de openingsvoorstelling en voor exclusieve bijeenkomsten, naast vrijkaarten en andere privileges.

Hartsvriend - vanaf € 5.000 per jaar
Als Hartsvriend van het Holland Festival nodigen we u uit om dichterbij de makers te komen. Met gelijkgestemden en gasten

BECOME A FRIEND

The Holland Festival needs your support too – become a Friend!

As a Friend, you actively contribute to the Festival's ongoing success and growth.

Liefhebber - from € 55 annually
You will receive programme books such as this one for free, have access to advance ticket sales and get discounts on tickets.

Begunstiger - from € 250 annually (or € 21 per month)
Your contribution goes directly to the Holland Festival's international programming. As a Begunstiger, you have a right to free tickets and other attractive privileges.

Jonge Begunstiger - from € 250 annually (or € 21 per month)
Receive the same privileges as the Begunstigers and also take part in a special programme in which you meet each other at selected shows that are too good to miss.

Beschermmer - from € 1.500 annually (or € 125 per month)
As thanks for your considerable contribution to the Holland Festival's international programming, you receive an invitation to the opening performance and exclusive gatherings in addition to free tickets and other privileges.

Hartsvriend - from € 5.000 annually
We invite Holland Festival Hartsvrienden to become more closely acquainted with the makers of the Festival and meet like-minded people and guests.

van het festival verwelkomen we u graag op speciale gelegenheden en geven u een blik achter de schermen.

Geefwet

Sinds 1 januari 2012 is het nog aantrekkelijker om het Holland Festival te steunen vanwege de Geefwet die tot 1 januari 2018 van kracht is. De Geefwet houdt in dat giften aan culturele ANBI's met 25% verhoogd mogen worden tot een maximum aan schenkingen van € 5.000 per jaar. Schenkt u meer dan € 5.000, dan kunt u het resterende bedrag voor het reguliere percentage (100%) aftrekken van de inkomstenbelasting.

De voordelen van de Geefwet gelden voor alle belastingplichtigen (particulieren en bedrijven) en zijn van toepassing op zowel eenmalige als periodieke schenkingen.

Voordeel van een periodieke schenking

Een eenmalige gift is beperkt aftrekbaar voor de belasting. Het totaal van de giften op jaarbasis dient hoger te zijn dan 1% (drempel) en kan tot maximaal 10% (plafond) van het inkomen worden afgetrokken. Een periodieke gift is een gift waarbij voor een periode van ten minste vijf opeenvolgende jaren een gelijke uitkering wordt gedaan, vastgelegd in een periodieke akte. De gift is volledig aftrekbaar zonder aftrekdrempel of aftrekplafond.

Wilt u ook Vriend van het Holland Festival worden? Ga voor meer informatie en een aanmeldformulier naar hollandfestival.nl (steun HF) of neem vrijblijvend contact op met Leonie Kruizenga, hoofd development op 020 – 788 21 18.

Donations to the Festival are tax-deductible

Between 1 January 2012 and 1 January 2018, a special tax law is in effect which makes it more advantageous to make charitable donations. Called the 'Geefwet', this law allows you to claim your deductions to cultural organizations with ANBI status with an additional 25% for tax benefits (a total of 125%). The Holland Festival has such an ANBI status. The fiscal advantage applies to donations that total a maximum of € 5.000 annually. If you donate more than € 5.000 to registered charities, you can deduct the remaining amount for the regular percentage (100%). The advantages of the Geefwet apply to all taxpayers (private parties and businesses) and are applicable to both individual and periodical gifts.

Advantages of a periodical gift

Restrictions apply to deductions for individual gifts. Individual gifts are tax-deductible when the total amount of gifts given in one year surpasses 1% of your income, with a minimum of € 60. The amount given above the minimum threshold is tax-deductible. The maximum deductible amount is 10% of your threshold income. There are fiscal benefits for periodical gifts with an annuity construction for five years and upwards. If you choose to support the Holland Festival for a minimum of five years, your gift will be fully tax-deductible.

If you would like to become a Friend of the Holland Festival, go to our website hollandfestival.nl (Support HF) for more information or call Leonie Kruizenga, head of development, for an informal talk without obligations: 020 – 788 21 18.

COLOFON COLOPHON

Holland Festival

Piet Heinkade 5

1019 BR Amsterdam

tel. +31 (0)20 – 788 21 00

info@hollandfestival.nl

www.hollandfestival.nl

tekst text

Holland Festival (Vincent Kouters)

vertaling vertaling

Brendan Monaghan

eindredactie en opmaak

editorial and lay-out

Holland Festival

ontwerp design

thonik

omslagfoto cover photo

Ulli Weiss

druk printing

Tuijtel, Hardinxveld-Giessendam

© Holland Festival, 2016

Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Holland Festival.

No part of this publication may be reproduced and/or published by any means whatsoever without the prior written permission of the Holland Festival.

TRANSATLANTIC

Het Nationale Ballet

ZA 11.6, VR 17.6, WO 22.6, DO 23.6,

ZA 25.6 - 20:15

ZO 19.6, ZO 26.6 - 14:00

Nationale Opera & Ballet

Hoofdbegunstiger:
FONDS21

A
O M
D M
O

MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR:

Hf-young

**NELKEN MAAKT DEEL UIT VAN HET
HF YOUNGPROGRAMMA.**